

Sağlığın faturası eğitime kesildi

TEPAV, kompozisyonu bozuk ve maliyetli sağlık harcamalarının, aktarılan büyük kaynağa rağmen SGK'nın bütçesini altüst ettiğini açıkladı. Sağlık harcamalarındaki bu "sağlıksızlığın" faturası ise eğitim harcamalarına kesildi. Sosyal harcamalar içinde sağlık harcamalarının payı artarken eğitim harcamalarının payında belirgin bir düşme oldu.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), sağlık reformunun maliyetinin eğitime yüklendiğini ortaya koydu. TEPAV İstikrar Enstitüsü tarafından hazırlanan Mali İzleme Raporu 2009 Mayıs-Haziran Ayları Bütçe Sonuçları açıklandı. Raporunda ayrıca "Sosyal Güvenlik Kurumu'nun Hızla Bozulan Mali Dengesi ve Sağlık Harcamalarındaki Reel Artış" ile "Otomatik Dengeleyiciler ve Türkiye Uygulaması / Maliye Politikasının İkilemi" başlıklı bölümler de yer aldı.

SGK BÜTÇE DENGESİ YÜZDE 186 ORANINDA BOZULDU

TEPAV Raporu'nda yılın ilk altı ayı sonunda faiz dışı bütçe harcamalarının yaklaşık yüzde 50'sinin cari transferlerle sermaye transferlerine gittiğine dikkat çekilerek, "Sadece Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) yapılan transferlerin faiz dışı harcamalar içindeki payı yüzde 26 olmuştur. Geçen yılın aynı döneminde bu oranın yüzde 22 olduğu dikkate alındığında, sosyal güvenlik sistemindeki sorunların merkezi yönetim bütçesi üzerinde ne düzeyde bir mali baskı yarattığı daha iyi anlaşılacaktır" denildi. Rapora şöyle devam edildi:

"SGK dengesine bakıldığında haziran ayında gelirlerde yaşanan yüzde 8,9 oranındaki

düşme, harcamalardaki yüzde 17 oranındaki artışla birlikte, kurum bütçe dengesinin yüzde 186 oranında bozulmasına yol açmıştır. Haziran sonu itibarıyla prim gelirlerindeki yavaşlamaya karşın giderlerin sağlık kaynaklı olarak artması SGK'nın yapısal nitelikli bir problemle karşı karşıya kaldığını bize göstermektedir.

SGK'nın harcamaları içinde dönemsel olarak öne çıkan unsur, ilaç harcamalarının haziran sonunda yüzde 20,2 oranında artmasıdır. Tedavi harcamalarının yüzde 9'lar düzeyinde artıyor olması toplam sağlık harcamalarındaki artışı yüzde 13'ler düzeyinde tutmuştur. Bununla birlikte, tahakkuk etmeyen ve ertelenen tedavi giderlerinin 2 milyar TL'yi aştığı dikkate alındığında, aslında sağlık harcamalarının açıklananın çok üzerinde olduğunu söylemek yanıltıcı olmayacaktır."

TEPAV'ın 2008 Eylül Ayı Mali İzleme Raporu'nda, kompozisyonu bozuk ve maliyetli sağlık harcamalarının artmaya devam etmesi durumunda kamu sağlık sisteminin finansman açısından ciddi bir darboğaza gireceği uyarısı yapılmıştı.

MALİYET EĞİTİME ÖDETİLİYOR

Kamu sosyal harcamalarının GSYH'ya oranının 1999-2008 arasında yüzde 30 civarında artış gösterdiği ifade edilen raporda, artışın eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik ve koruma harcamalarında farklı oranlarda olduğuna dikkat çekildi. Raporda şu ifadeler yer verildi: "Eğitim harcamaları azalırken sağlık ve sosyal güvenlik ile koruma harcamaları bu dönemde artmıştır. Sağlık harcamalarında yüzde 50'yi aşan artış bu dönemde öne çıkan bir gelişme olmuştur. Sosyal harcamaların kendi içinde dağılımına baktığımızda, belirgin bir şekilde eğitim harcamalarının aldığı pay düşerken (yüzde 30'dan yüzde 22'ye), sağlık harcamaları ile sosyal güvenlik ile sosyal koruma harcamalarının payının ise arttığı görülmektedir. İstikrar programının uygulandığı bu dönemde sosyal harcamalar içinde eğitim harcamaları programın maliyetini yüklenmiş görünmektedir."

TÜRKİYE'NİN BİR MALİYE POLİTİKASI YOK

TEPAV Raporu'nda bütçe açığının yılın ilk yarısında 23,2 milyar TL olarak gerçekleştiği ve 1,9 milyar TL fazla veren önceki yılın aynı dönemine göre çok ciddi bir artış gösterdiği hatırlatıldı. "Vergi gelirleri ekonomik daralmadan etkilenirken, harcamalarda

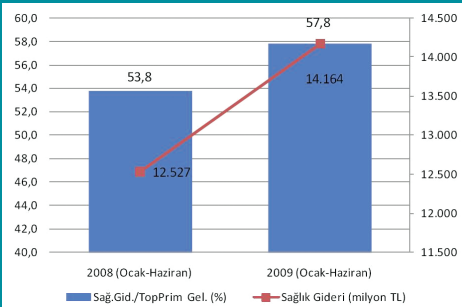
buna paralel bir azalış gözlenmemekte; tersine, artış eğilimi dikkati çekmektedir” denilen değerlendirme özetle şöyle:

“İlk bakışta bu bulgulardan hareketle kamu otoritesinin bilinçli bir maliye politikası uygulayarak bütçe açığını artırmak sureti ile durgunlukla mücadele ettiği şeklinde bir sonuç çıkarmak mümkün görülebilir. Ancak belli sektörlerle geçici olarak getirilen vergi indirimleri hariç olmak üzere gelir kanadında hükümet tarafından yapılan bilinçli bir düzenleme olmadığı gibi, harcama artışları da kamu otoritesinin bilinçli harcamalarından çok esnekliği olmayan harcamalardan kaynaklı, otomatik (yasal olarak yapılmak zorunda olan) olarak meydana gelen artışlar olarak göze çarpmaktadır. Raporumuzun yayına hazırlandığı dönemde Orta Vadeli Program ve Orta Vadeli Mali Programın yasal süreleri oldukça aşılmış olmasına rağmen açıklanmamış olması, hükümetin ne tür bir maliye politikası uygulayacağı konusunda bir ikilem içinde bulunduğuna işaret etmektedir.”

SORUNLARIN AĞIRLAŞTIĞI BİR DÖNEME GİRİLİYOR

TEPAV Raporu'nda bütçe açığının yılın ilk yarısında 23,2 milyar TL olarak gerçekleştiği ve 1,9 milyar TL fazla veren önceki yılın aynı dönemine göre çok ciddi bir artış gösterdiği hatırlatıldı. "Vergi gelirleri ekonomik daralmadan etkilenirken harcamalarda buna paralel bir azalış gözlenmemekte; tersine, artış eğilimi dikkati çekmektedir" denilen raporda, şu uyarılara yer verildi: "Altı aylık bütçe uygulama sonuçları, durgunluğa karşı iradi bir maliye politikasının bulunmadığı, maliye politikası uygulamasında ikilem yaşandığı, bütçe hazırlık süreci ve politika belgelerinin hazırlanıp harcamacı kuruluşlara yön gösterilmekte gecikildiği, dolayısıyla sektörel politika önceliklerinin yaşama geçirilemediği bir ortamda yılın geri kalan bölümünde açığın daha da arttığı ve sorunların biraz daha ağırlaştığı bir döneme girildiğine işaret etmektedir."

SGK Sağlık Giderlerinin Toplam Prim Gelirine Oranı (%) ve Sağlık Harcamaları (milyon TL) (2008-2009, Ocak-Haziran)

Kaynak: SGK Mali İstatistikler Bülteni (Ağustos 2009) ve TEPAV hesaplamaları

Ocak-Haziran Dönemindeki SGK'ya Kayıtlı İstihdam Düzeyindeki Değişme

	2008	2009	Değişimi (%)
Hizmet Akdi*	9.703.722	8.674.726	-10,6
Bağımsız Çalışanlar	3.103.104	3.117.111	0,5
Kamu Çalışanları	2.444.380	2.271.485	-7,1
Toplam	15.251.206	14.063.322	-7,8

Kaynak: SGK Mali İstatistikler Bülteni (Ağustos 2009)

* Mayıs sonu

SGK'nın finansman açığının artma nedeni

TEPAV Raporu'nda yerel yönetimlerin borçları karşılığında merkezden aktarılan gelirlerinden yapılacak kesintinin Mayıs-haziran-temmuz-ağustos aylarında yapılmayacak olmasının mali etkileri üzerine şu görüşe yer veriliyor:

25 Mayıs 2009'da çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) ile "Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat Toplamı Üzerinden Büyükşehir Belediyeleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarına Ayrılacak Paylardan Borçlarına Karşı Yapılacak Kesintilerin Oranı ve Kesintilerin Alacaklı Kurumlar Arasında Dağılımına İlişkin Esas ve Usuller"e geçici bir madde eklenmiştir. Buna göre, kesinti oranlarının gelirlerinden ödenecek paylar için yüzde sıfır olarak uygulanması hükmü getirilmiştir. Bunun anlamı, belediyelerin borçlarına karşılık olarak genel bütçe gelirlerinden aktarılan gelir payları üzerinden kesilen yüzde 25 oranındaki kesintinin söz konusu dört ay için sıfır oranında uygulanması; diğer bir ifadeyle, vergi dairesine, SGK'ya ve diğer kamu kurumlarına olan borçları için belediyelerden kesinti yapılmamasıdır.

Bu kararın mali etkisine bakacak olursak; 2009 yılı bütçe vergi geliri tahminimiz ile borçlarını yeniden yapılandıran borçlu belediyeler öngörümüz çerçevesinde yerel yönetimlere aktarılacak ilave kaynak tutarı yaklaşık 1 milyar TL tutarında tahmin edilmiştir. Bunun anlamı, bu tutardaki bir alacağın bütçe ve SGK hesaplarına gelir olarak girmemesi nedeniyle bu kurumların gelirlerinin bu kadar azalması, finansman açıklarının ise artmasıdır.

Sonuç olarak, yürütmenin belediyelerin borçlarını dönemsel olarak ertelemek suretiyle bütçe ve SGK üzerinden belediyelere harcama imkânı yaratması, bu kurumların mali dengelerinin görece olarak bozulmasına yol açmaktadır. Bu ise bozulan dengelerin iyileştirilmesi amacıyla vergi gelirlerinin ve kamusal hizmetlerin fiyatlarının artırılması gibi politikaların uygulamaya konması gibi bir seçenikle merkez yönetimi karşı karşıya bırakmaktadır.

